

МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції
23–25 квітня 2025 року

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції

23–25 квітня 2025 року

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

Ірпінь
2025

УДК 159.922(06)

ББК 88.5я431

А 43

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Державного податкового університету
(протокол № 17 від 26 червня 2025 р.)*

А 43

Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства [Електронне видання] : збірник матеріалів Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції, м. Ірпінь, 23–25 квітня 2025 року. – Ірпінь : Державний податковий університет, 2025. – 388 с. – PDF-формат ; мережеве видання ; інституційний репозитарій.
ISBN 978-966-337-767-4

У матеріалах Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психологічної та соціальної адаптації в умовах кризового суспільства» висвітлюються теоретико-методологічні та практичні питання розвитку гуманітарного знання як складової гармонійного розвитку особистості; соціально-філософського та політичного осмислення проблем адаптації в умовах кризового суспільства: український і міжнародний досвід; соціологічного та соціально-психологічного вимірів адаптації особистості в умовах сучасного глобалізованого суспільства; соціалізації особистості як освітньої та соціально-педагогічної проблем; психолого-педагогічного забезпечення освітнього процесу: сучасні проблеми та виклики; особливості професійної освіти в Україні та світі: сучасні тенденції психологічної допомоги особистості в умовах кризового суспільства.

Зміст матеріалів віддзеркалює актуальні питання теоретичних і прикладних досліджень, спрямованих на вирішення проблем конструювання життєдіяльності особистості в контексті відновлення внутрішнього потенціалу за рахунок особистісного ресурсу.

Матеріали науково-практичної конференції розраховані на наукових працівників у галузі психології, соціології, педагогіки, професійної освіти, викладачів, аспірантів, студентів, а також на практичних психологів, соціальних педагогів, соціологів і соціальних працівників.

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їхні автори.

УДК 159.922(06)

ББК 88.5я431

ISBN 978-966-337-767-4

© Державний податковий університет, 2025

ЗМІСТ

МАТЕРІАЛИ УЧАСНИКІВ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

<i>Бенюх Олександр Григорович, Калениченко Руслан Арсенович</i> ОПТИМІЗАЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ РІЗНИХ КОЛЕКТИВІВ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	20
<i>Беняс Володимир Вікторович, Чупрій Леонід Васильович</i> СХІДНИЙ ВЕКТОР РОЗШИРЕННЯ НАТО: ВПЛИВ НА ПОЛІТИЧНУ АДАПТАЦІЮ КРАЇН ЦЕНТРАЛЬНО-СХІДНОЇ ЄВРОПИ	24
<i>Белокопитов Нікіта Сергійович, Плоский Віталій Олексійович</i> АРХІТЕКТУРА АДАПТАЦІЇ: МОДЕЛЮВАННЯ ШКІЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ЗАСАДАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	27
<i>Білас Тарас Мирославович, Ярас Володимир Ігорович</i> КОМПЕТЕНТІСНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ: ВІД ЛЕКТОРА ДО ФАСИЛІТАТОРА НАВЧАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА	29
<i>Богдановський Дмитро Ігорович, Богдановський Ігор Валерійович, Льовкіна Олена Геннадіївна</i> ПРОБЛЕМИ ЖІНОЧОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В СУЧАСНОМУ СВІТІ.....	31
<i>Бондарев Костянтин Олегович, Руденко Микола Васильович</i> АУТЕНТИЧНІ ПРАКТИЧНІ ВПРАВИ ТА КОМАНДНА ВЗАЄМОДІЯ ЯК КЛЮЧОВІ ЧИННИКИ СОЦІАЛІЗАЦІЇ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА	34
<i>Бондаренко Наталія Петрівна</i> ІННОВАЦІЇ У ВИЩІЙ ОСВІТІ: ПРОЄКТНЕ НАВЧАННЯ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ ТА НАВИЧОК ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ.....	37
<i>Бондарчук Павло Сергійович</i> ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УМОВ ДЛЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЗБЕРЕЖЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ АКТИВНОСТІ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	39

Косяненко Крістіна Ігорівна, Куцевич Вадим Володимирович ВПЛИВ ІНКЛЮЗИВНОГО АРХІТЕКТУРНОГО СЕРЕДОВИЩА НА ПСИХОЛОГІЧНИЙ ДОБРОБУТ ОСОБИСТОСТІ.....	125
Красильник Юрій Семенович ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ЯК МЕТА РЕАЛІЗАЦІЇ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ «ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА»	127
Красильник Юрій Семенович, Набока Владислав Олександрович STEAM-ОСВІТА ЯК СУЧАСНА ОСВІТНЯ ТЕХНОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ЦИФРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	132
Красильник Юрій Семенович, Ротко Нікіта Олегович МОДЕЛЬ ВИКОРИСТАННЯ ХУДОЖНЬОГО ФІЛЬМУ ЯК ЗАСОБУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГА	135
Красильник Юрій Семенович, Яковенко Аріна Дмитрівна МЕТОДИКА «ПЕРЕВЕРНУТЕ НАВЧАННЯ» (FLIPPED LEARNING) В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ	138
Кучеренко Віталій Володимирович, Чупрій Леонід Васильович ПОЛІТИКО-КОМУНІКАТИВНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ ДЛЯ ПРОТИДІЇ РОСІЙСЬКИМ ІНФОРМАЦІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНИМ ОПЕРАЦІЯМ	141
Лапаєнко Світлана Володимирівна ЛИСТУВАННЯ ВАСИЛЯ СУХОМЛИНСЬКОГО ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ ІДЕЙ ГУМАНІСТИЧНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	143
Літков Остап Геннадійович, Кошевий Олександр Олександрович ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У КРИЗОВИХ СУСПІЛЬНИХ УМОВАХ	146
Логінов Антон Ігорович, Голуб Андрій Анатолійович ОСВІТНІЙ ПОТЕНЦІАЛ ПОСТКОНФЛІКТНИХ ЛАНДШАФТІВ: МЕТОДИКИ, ПРИКЛАДИ, ПЕРСПЕКТИВИ	149

УДК 371.2:159.922.63:69

Остап Геннадійович Літков,
здобувач вищої освіти
академічної групи 192-24-1
Київського національного університету
будівництва і архітектури;
Олександр Олександрович Кошевий,
доцент, Ph.D. за спеціальністю 192
«Будівництво і цивільна інженерія»
ORCID 0000-0002-1903-2905

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ БУДІВЕЛЬНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ У КРИЗОВИХ СУСПІЛЬНИХ УМОВАХ

Ключові слова: адаптація, освітній процес, будівельні спеціальності, дистанційне навчання, психолого-педагогічна підтримка, криза.

Актуальність. Повномасштабне вторгнення в Україну стало безпрецедентним викликом для всієї системи освіти. Сфера технічної освіти не стала винятком – викладачі та здобувачі були змушені оперативного адаптуватися до нових умов, долаючи як організаційні, так і психологічні труднощі. Постійна загроза безпеці, вимушене переміщення, перебої в енергопостачанні та загальне емоційне виснаження поставили під загрозу стабільність навчального процесу. У цьому контексті досвід, набутий під час пандемії COVID-19, зокрема в організації дистанційного навчання, став важливим ресурсом. Він забезпечив базу для швидкої перебудови освітнього середовища та сприяв розвитку навичок самостійного навчання, цифрової грамотності та гнучкості в педагогічних підходах.

Мета роботи. Метою роботи є вивчення психолого-педагогічних аспектів адаптації здобувачів освіти будівельних спеціальностей у кризових умовах та окреслення можливих шляхів удосконалення освітнього процесу для забезпечення моральної стійкості та мотивації студентів.

Ступінь досліджуваності проблеми. Проблема адаптації студентів в умовах соціальної нестабільності досліджується як у психолого-педагогічному, так і в соціальному та технолого-освітньому вимірах. У сучасній науковій літературі наголошується на важливості формування адаптивного освітнього середовища, розвитку цифрових компетентностей, емоційного інтелекту та здатності до самоорганізації. Інструментарій та методики дистанційного навчання широко представлені в роботі Методика проведення навчальних занять в умовах дистанційного навчання: навч. посіб. / Ю.С. Красильник, Г.Л. Корчова, М.В. Руденко. – Київ: КНУБА, 2021-156 с. [1]

Через потребу в засвоєнні прикладних навичок, здобувачі технічних спеціальностей потребують особливої уваги. Як відомо з «Піраміди навчання», розробленої Національним тренінговим центром у США, активні (інтерактивні) методи якнайкраще впливають на засвоєння учбового матеріалу. Так, невід'ємною складовою навчального процесу для здобуття будівельних спеціальностей є виконання лабораторних та практичних робіт у сучасних лабораторіях, із забезпеченням чого навіть в довоєнний період виникали складності.

К.психол.н. Красілова Ю.М., д.соц.н. Пракапас Р.А. та студентка факультету психології КНУ ім. Тараса Шевченка Коломицева І.В. у своєму дослідженні у 2023 році прийшли висновку, що більшість студентів не адаптована до навчання в умовах воєнного стану, зокрема, немає психологічної готовності, навчальної мотивації та активності на заняттях. Особливо спостерігається різкий спад мотивації та активності після повномасштабного вторгнення. [2, с. 86].

Сутність дослідження. Адаптація здобувачів освіти у сфері будівництва вимагає комплексного підходу, що охоплює не лише модернізацію змісту та форм подачі навчального матеріалу, але й створення умов для психологічної підтримки, налагодження ефективної комунікації між учасниками освітнього процесу, розвитку внутрішньої мотивації та професійної ідентичності.

З метою уточнення актуальних труднощів в освітньому процесі було проведено опитування серед здобувачів освіти будівельних спеціальностей II–IV курсів 2024/2025 н.р. Респонденти відзначили, що попри залежність від технічних засобів та складнощі з самоорганізацією в умовах дистанційного навчання, значною перевагою залишаються доступність навчальних матеріалів, можливість опрацювати інформацію у зручному темпі, зручний час та повторно переглядати відеозаписи занять. Разом з тим, 78 % опитуваних відзначили високий рівень тривожності, пов'язаної з власною безпекою та майбутнім працевлаштуванням у воєнний і післявоєнний період, що негативно впливає на психоемоційний стан та загальний рівень мотивації до навчання. Третина респондентів вказали на потребу в емоційній підтримці, налагодженій комунікації з викладачами та гнучкому підході до навчального навантаження.

Висновки. Адаптація освітнього процесу у кризових умовах є необхідною для забезпечення якісного навчання. Використання сучасних цифрових технологій, гнучких навчальних форматів і педагогічних стратегій сприяє збереженню мотивації студентів, ефективному засвоєнню матеріалу та зменшенню негативного впливу зовнішніх кризових чинників. Особливої уваги потребує забезпечення системної психологічної підтримки здобувачів освіти, включаючи створення сервісів психологічного супроводу, розвиток навичок саморегуляції та стресостійкості. Перспектива розвитку освітніх стратегій включає удосконалення технологій дистанційного навчання, розробку гібридних моделей та створення глобальних освітніх ініціатив для регіонів, що постраждали від воєнних дій. Важливо розвивати навички адаптації та впроваджувати нові методи взаємодії зі студентами, що дозволить зробити навчальний процес більш ефективним і підтримувати академічну спільноту навіть у складних умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Красильник Ю. С., Корчова Г. Л., Руденко М. В. Методика проведення навчальних занять в умовах дистанційного навчання : навч. посіб. Київ : КНУБА, 2021. 156 с.
2. Красілова Ю. М., Пракапас Р. А., Коломицева І. В. Адаптація студентів до навчання в умовах воєнного стану. *Габітус* : науковий журнал. 2023. № 51.
3. Про освіту : Закон України, поточна редакція від 27.03.2025 № 2145-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Березяк К. М., Накорчевська О. П., Васильєва О. А. Психологічні особливості адаптації студентів до навчання в умовах війни. *Перспективи та інновації науки*. (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»). 2022. № 10 (15).

Наукове електронне мережеве видання

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
АДАПТАЦІЇ В УМОВАХ КРИЗОВОГО СУСПІЛЬСТВА**

*Збірник матеріалів
Ювілейної X Міжнародної науково-практичної конференції*

23–25 квітня 2025 року

Укладачі: *Р. А. Калениченко,
І. О. Петухова*

Відповідальний за випуск: *Н. Б. Добрянська*

Верстка: *Д. П. Завальницька*

*Друк. арк. 22,4
Замовлення № 1147*

*Підготовлено до друку науково-організаційним відділом
Державного податкового університету
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна*

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготовників
і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК № 7669 від 20.09.2022*